

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Jaunā ES un ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padome darbībā: prioritātes uzņēmumiem, darba ņēmējiem un patērētājiem un nepieciešamie aizsardzības pasākumi”

(pašiniciatīvas atzinums)

(2022/C 443/05)

Ziņotājs: **Timo VUORI**

Līdzziņotāja: **Tanja BUZEK**

Pilnsapulces lēmums	21.10.2021.
Juridiskais pamats	Reglamenta 52. panta 2. punkts Pašiniciatīvas atzinums
Atbildīgā specializētā nodaļa	Ārējo attiecību specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	9.6.2022.
Pieņemts plenārsesijā	14.7.2022.
Plenārsesija Nr.	571
Balsojuma rezultāts (par/pret/atturas)	173/0/4

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. **Pozitīvas transatlantiskās programmas veidošana.** ES un ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padome var kļūt par programmas centrālo elementu un stimulēt mūsu partnerību ar uzticamiem sadarbības kanāliem. Lai gan mūsu transatlantiskās ekonomikas veido aptuveni pusi no pasaules IKP un lielāko daļu no pasaules tirdzniecības un ieguldījumu plūsmām, mūsu attiecībās joprojām saglabājas šķēršļi, kas apgrūtina tirdzniecību, investīcijas, darbu, ceļošanu un mācības abpus Atlantijas okeānam.

1.2. **Uzņemties vadību, lai aizsargātu mūsu vērtības un uz noteikumiem balstītu tirdzniecību.** Nemierīgos ģeopolitiskajos apstākļos pasaules vadošajām ekonomikām – ES un ASV – kopā ar citiem līdzīgi domājošiem partneriem ir liela atbildība virzīt uz priekšu modernu sadarbības sistēmu tirdzniecības un tehnoloģiju jomā, kas atbalstītu atvērtu un ilgtspējīgu ekonomiku, brīvu un godīgu tirdzniecību un ievērotu demokrātiskās vērtības, pienācīgas kvalitātes nodarbinātību un cilvēktiesības.

1.3. **Nepieciešamība reaģēt uz tirgus traucējumiem.** Pēc vairākām pašreizējām krīzēm transatlantiskajiem partneriem ir strauji jāatrod veidi, kā stiprināt mūsu atvērtu demokrātisko sabiedrību izturētspēju. Viens no uzdevumiem šajā saistībā ir nodrošināt mūsu globālās vērtības un piegādes ķēdes, kā arī energoapgādes drošību ar mērķi steidzami aizstāt Krievijas enerģijas un izejvielu piegādi. Turklāt ES un ASV ir aktīvāk jāstiprina multilaterālisms un jārisina problēmas, kas saistītas ar klimata pārmaiņām tā, lai netiktu apdraudēta brīva un godīga tirdzniecība, un jānovērš autoritāru valstu izraisīti tirgus traucējumi.

1.4. **Uzticības veidošana, pamatojoties uz savstarpēju un stabilu sadarbību.** Abām pusēm ir jāaņem ES un ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padomei izveidot pastāvīgu dialoga struktūru, lai īstermiņā un ilgtermiņā gūtu konkrētus rezultātus ārpus politisko vēlēšanu cikliem un administrācijas maiņas. Turklāt ES un ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padomes ietvaros ES un ASV ir jātiecas uz stratēģiskāku un horizontālu pieeju tirdzniecības un tehnoloģiju jautājumos. Visām desmit ES un ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padomes darba grupām būtu jāmeklē holistiska un efektīvi koordinēta pieeja sadarbībai, neradot nevajadzīgas barjeras.

1.5. **Veicināt ieinteresēto pušu iesaistīšanos.** Lai novērstu iepriekšējās lielajās tirdzniecības sarunās konstatētās nepilnības, pārredzamība un ieinteresēto personu spēcīga iesaiste abos Atlantijas okeāna krastos ir vienīgais veids, kā ES un ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padome var sasniegt savus mērķus. Tāpēc Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja

(EESK) aktīvi iesaistīsies ES un ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padomes struktūru darbā un vēlas kļūt par galveno pilsoniskās sabiedrības pārstāvi šīs padomes ministriju līmeņa sanāksmēs. Šajā saistībā EESK vēlreiz pauž nožēlu par to, ka tirdzniecības nolīgumu ekspertu grupa nav tikusi atjaunota un nav izveidota arī līdzvērtīga pastāvīga struktūrvienība apspriedēm ar ieinteresētajām personām.

1.6. **Īpašs transatlantiskais darba dialogs.** EESK jau iepriekš ir paudusi atbalstu uzņēmumu un patērētāju transatlantiskajam dialogam un tāpēc atzinīgi vērtē Francijas ministriju līmeņa paziņojumu par trīspusēja tirdzniecības un darba dialoga izveidi, kas kļūs par oficiālu kanālu, ar kura palīdzību ES un ASV sociālie partneri varēs nodrošināt informāciju ES un ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padomes procesiem un veidot transatlantiskās tirdzniecības un investīciju attiecības. Šajā kontekstā EESK mudina ES Komisiju pievērsties darba demokrātijas līdzsvara trūkumam, ko ir izraisījusi sešu SDO pamatkonvenciju neratificēšana, un tā ietekmei uz vienlīdzīgiem konkurences apstākļiem tirdzniecībā.

2. Vispārīgas piezīmes – augoša vajadzība pēc ciešākām ES un ASV partnerattiecībām

2.1. **Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja transatlantiskajā dialogā.** Gadiem ilgi EESK ir sekojusi līdzi transatlantiskās politikas un tirdzniecības jautājumiem un formulējusi ES organizētās pilsoniskās sabiedrības nostāju. Turklāt EESK uztur regulāru dialogu gan ar ES iestādēm, gan ar ASV administrāciju un jo īpaši ar pilsonisko sabiedrību otrpus Atlantijas okeānam. Jaunas ES un ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padomes veidošana ar desmit darba grupām un regulārām uzklaušanās sanāksmēm ir iemesls, kura dēļ EESK ir jāatjaunina sava nostāja par ES un ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padomes prioritātēm.

2.2. **Pasaules vadošo ekonomiku atbildība.** EESK uzsver, ka ES un ASV joprojām ir visplašākās divpusējās tirdzniecības un ieguldījumu attiecības un ka to ekonomiskās attiecības ir visdziļāk integrētās ekonomiskās attiecības pasaulē. Lai gan 2021. gadā par lielāko ES preču importa avotu kļuva Ķīna, ASV joprojām ir lielākais ES tirdzniecības un ieguldījumu partneris. Transatlantiskās attiecības nosaka globālo ekonomiku sarežģītā daudzpusējā tirdzniecības sistēmā, ko ir skārušas krīzes PTO, divi Covid-19 pandēmijas gadi un tagad arī karš Ukrainā. Vai nu ES, vai ASV ir lielākais tirdzniecības un ieguldījumu partneris gandrīz jebkurai citai valstij globālajā ekonomikā. Transatlantiskā partnerība pati par sevi nav mērķis, taču tai ir jābalstās uz kopējām vērtībām, interesēm un kopēju atbildību. Eiropas Savienībai un ASV vajadzētu balstīt demokrātiju, mieru un drošību visā pasaulē un aizstāvēt tiesiskumu un cilvēktiesības visiem cilvēkiem⁽¹⁾.

2.3. **Impulss ciešākai, stratēģiskai ES un ASV partnerībai.** EESK norāda, ka, ņemot vērā negaidīti dažādās krīzes, kas pašlaik satricina pasauli, šis ir izšķirošs laiks, lai pasaules vadošās ekonomikas – ES un ASV kopā ar citām līdzīgi domājošām demokrātiskām valstīm ar atvērtu un uz noteikumiem balstītu tirgus ekonomiku – padziļinātu savu politisko un ekonomisko sadarbību nolūkā aizsargāt mūsu vispārējās vērtības un stiprināt labklājību, demokrātiju un tiesiskumu, drošību un cilvēktiesības. No visa minētā miers ir kļuvis par obligātu prioritāti vadošajā starptautiskajā politikā. Tajā pašā laikā mums nevajadzētu ilgāk pieciest nevienas valsts darbības pret starptautisko kārtību, vai starptautiskās tirdzniecības priekšrocību neatbilstošu izmantošanu.

2.4. **Tirdzniecības un tehnoloģiju būtiskā loma ģeopolitikā.** EESK atkārtoti uzsver, ka tirdzniecība un tehnoloģijas nav tikai regulējuma jautājums – tie ir būtiski instrumenti, kas kalpo universālo vērtību veicināšanai visā pasaulē. ES un ASV ir jāpadziļina sadarbība un jāgūst konkrēti rezultāti daudzpusējā un divpusējā līmenī. ES un ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padome sniedz unikālu iespēju šādai augsta līmeņa stratēģiskai sadarbībai tirdzniecības un tehnoloģiju jomā, kas pārsniedz pašreizējos *ad hoc* sadarbības mehānismus, kā arī ES un ASV vēlēšanas un institucionālās pārmaiņas administrācijā.

2.5. **Platforma dialogam un sadarbībai.** ES un ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padome nav tikai jauns Transatlantiskās tirdzniecības un investīciju partnerības (TTIP) paveids, un tā nebūtu par tādu jāuzskata, lai gan no šīm neveiksmīgajām sarunām var gūt dažas noderīgas atziņas. ES un ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padomes mērķi un procedūras nedrīkst graut ES institūcijas un lēmumu pieņemšanas procesus, savukārt ieinteresēto personu līdzdalība ir jāpalielina. Nedrīkst apšaubīt ES standartus, kas atspoguļo mūsu vērtības, jo īpaši piesardzības principu, kas ir būtiski svarīgs ES pieejā standartu noteikšanai. EESK piekrīt skatījumam, ka sadarbība standartu jomā ir arī saistīta ar dažādiem tiesiskajiem regulējumiem, un tai ir vajadzīga padziļināta tehnisko jautājumu analīze, kā arī ekonomiskās, sociālās un vides ietekmes novērtējums, kas būtu jāveic katrā gadījumā atsevišķi. Piemēram, jaunais pamatlīgums par datu plūsmu principā liecina, ka ES un ASV var strādāt pie tā, lai panāktu vienprātību sensitīvos jautājumos.

⁽¹⁾ OV C 152, 6.4.2022., 56. lpp.

2.6. **Liels ieinteresēto personu atbalsts** – EESK norāda, ka uzņēmumi un citas pilsoniskās sabiedrības ieinteresētās personas gan ES, gan ASV jau ir paudušas vispārēju atbalstu ES un ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padomei un desmit darba grupās apzinātajiem tematiem. Šķiet, ka transatlantiskie partneri saskata pievienoto vērtību, ko sniedz stratēģiska transatlantiska partnerība un ciešāka sadarbība regulējuma jomā. Joprojām pastāv nevajadzīgi šķēršļi tirdzniecībai, ieguldījumiem un darbam. Turklāt transatlantiskie partneri varētu kopā stiprināt savu globālo konkurētspēju pasaules tirgū, kas iet roku rokā ar ilgtspējīgas attīstības, sociālā taisnīguma, cilvēktiesību ievērošanas, augstu darba standartu un augstu vides standartu mērķiem. Tomēr, lai gūtu rezultātus, abām pusēm ir jāapzinās vienai otras mērķi, pieejas un līdzekļi, lai izstrādātu kopēju jaunu tirdzniecības sistēmu.

2.7. **Labāka ieinteresēto personu iesaiste pēc neveiksmīgiem ES un ASV pilsoniskās sabiedrības dialogiem** – EESK uzsver, ka pastiprināts pilsoniskās sabiedrības dialogs ir būtisks transatlantisks aspekts, tostarp ES un ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padomes ietvaros. Šajā saistībā īpaši svarīga ir vajadzība pēc kopīga dialoga par pilsoņu tiesībām, noturību pret dezinformāciju, mediju brīvību, klimatrīcību, sociālajām tiesībām un patērētāju aizsardzību, kā arī atbalstu demokrātijai⁽²⁾. Transatlantiskā partnerība var radīt iespējas vēl ciešākai transatlantiskai integrācijai mūsu ekonomikā, tostarp kopējai tirdzniecības, tehnoloģiju un ieguldījumu sistēmai.

3. Īpašas piezīmes – galvenās prioritātes uzņēmumiem, darba ņēmējiem un patērētājiem

3.1. EESK uzskata, ka ES un ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padome uzskatāmi parāda divu lielāko pasaules ekonomiku savstarpējo saistību, kā arī kalpo kā unikāls forums ciešākas sadarbības veidošanai tirdzniecības politikas un tirgus regulēšanas jautājumos abpus Atlantijas okeānam. Tāpēc EESK uzskata, ka ES un ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padomei galvenā uzmanība būtu jāpievērš noteiktām galvenajām prioritātēm no uzņēmumu, darba ņēmēju un patērētāju viedokļa.

3.2. **Moderna, uz noteikumiem balstīta daudzpusēja tirdzniecība.** ES un ASV ir jāaplicina abu kopīga atbildība un vadība Pasaules Tirdzniecības organizācijā (PTO) un jāatbalsta efektīvs daudzpusējs modelis ar progresīvu tirdzniecības politiku, kurā ņemti vērā vides un sociālie aspekti⁽³⁾. Gan ES, gan ASV saskaras ar problēmām, ko rada tirgu kropļojoša ārpustirgus ekonomikas prakse, tostarp negodīga un diskriminējoša rīcība saistībā ar valsts uzņēmumiem, valsts subsīdijām, nodevām un nodokļiem.

3.3. **Vadīt PTO reformu.** ES un ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padomei būtu jākoncentrējas uz to, kā uzlabot PTO daudzpusējo tirdzniecības sistēmu un tās strīdu izšķiršanas mehānismu, ņemot vērā tās svarīgo lomu efektīvas daudzpusējas matricas nodrošināšanā progresīvai tirdzniecības programmai ar vides un sociālajiem jautājumiem. Tāpēc ES un ASV ir jāvada vērienīga PTO reforma un jāveicina mūsdienīga PTO darba kārtība – jālauž tabu (t. i., tirdzniecības sociālie aspekti) un jārisina gan pašreizējās, gan gaidāmās ilgtspējas problēmas. Šajā nolūkā EESK aicina ES un ASV izveidot stratēģisku sadarbību ar galvenajiem tirdzniecības partneriem vairākos prioritāros daudzpusējos jautājumos⁽⁴⁾.

3.4. **Pienācīgas kvalitātes nodarbinātība starptautiskajā tirdzniecībā⁽⁵⁾.** EESK mudina ES un ASV veicināt ciešāku sadarbību starp PTO un Starptautisko Darba organizāciju (SDO), lai ar tirdzniecības instrumentu palīdzību veicinātu pienācīgas kvalitātes nodarbinātību un darba standartus. Nesenajai jaunu ģenerāldirektoru ievēlēšanai abās organizācijās būtu jāpalīdz dot jaunu impulsu šajā jomā. Starptautiskās Darba organizācijas noteikto un uzraudzīto starptautisko darba standartu ievērošanas nodrošināšanai jābūt daļai no ES un ASV vadītajām debatēm par PTO reformu. EESK atzinīgi vērtē

⁽²⁾ OV C 152, 6.4.2022., 56. lpp.

⁽³⁾ OV C 152, 6.4.2022., 56. lpp.

⁽⁴⁾ OV C 374, 16.9.2021., 73. lpp.

⁽⁵⁾ EESK ir sniegusi konkrētus ieteikumus atzinumā OV C 429, 11.12.2020., 197. lpp.; SOC/727: *Pienācīgas kvalitātes nodarbinātība visā pasaulē*, ziņotāja *Maria del Carmen Barrera Chamorro*, pieņemts 2022. gada septembrī.

ASV neseno priekšlikumu pašreizējās PTO sarunās par zivsaimniecības subsīdijām pievērsties globālajai problēmai – piespiedu darbam uz zvejas kuģiem⁽⁶⁾ –, un uzskata to par pozitīvu piemēru, kas dod iespēju padziļināt šo pārdomu procesu, kuram izvirzīti nopietni mērķi. Transatlantiskajiem partneriem būtu jāturpina izmantot savu sadarbību, lai izveidotu spēcīgāku juridisko pamatu SDO darba pamattiesību iekļaušanai PTO⁽⁷⁾. Kopēju interešu divpusējos darba jautājumos būtu jāiekļauj salīdzinošas pieejas tirdzniecības un ilgtspējīgas attīstības sadaļām un to efektīva izpildāmība brīvās tirdzniecības nolīgumos (BTN)⁽⁸⁾. EESK jau ilgu laiku ir aicinājusi ilgtspējīgas attīstības sadaļām izstrādāt uzlabotu izpildes pieeju ar sankcijām un ir atzinīgi novērtējusi Amerikas Savienoto Valstu, Meksikas un Kanādas nolīguma inovatīvos izpildes instrumentus⁽⁹⁾.

3.5. Sadarbība starptautiskos forumos. ES un ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padome varētu būt forums, kurā sagatavoties pastiprinātai sadarbībai darba un nodarbinātības jautājumos starptautiskos forumos, jo īpaši SDO un Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijā (ESAO). Šādi pastiprinātai sadarbībai būtu jāietver pienācīgas pārbaudes veicināšana un izpilde. ES un ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padomei būtu jāveicina kopīga spēju veidošana, jo īpaši attiecībā uz drošības un veselības aizsardzības darbā veicināšanu visā pasaulē, un jāizstrādā kopīgi projekti, piemēram, par darbspēka inspekciju resursu izmantošanu trešās valstīs. Paredzamā drošības un veselības aizsardzības darbā konvenciju iekļaušana SDO darba pamatstandartos nodrošinātu auglīgu vidi sadarbībai. Piespiedu darbs ir kopīgs problēmjautājums, un tā saistībā būtu jākoordinē ES un ASV pieeja, jo īpaši attiecībā uz tādu preču importu, kas ražotas, izmantojot šādu praksi Ķīnā. Jaunu nodarbinātības veidu izplatība visā pasaulē, jo īpaši platformu darbs, ko vada ASV un ES uzņēmumi, būtu jāapspriež attiecīgajās ES un ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padomes darba grupās, tostarp ņemot vērā darba ņēmēju ieguldījumu.

3.6. Izturētspēja un ilgtspēja globālajās piegādes ķēdēs. ES un ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padomei būtu jāizstrādā stratēģijas, lai palielinātu izturētspēju, nodrošinot globālo piegādes ķēžu ilgtspēju un to pienācīgu darbību. ES un ASV būtu jāapzina kopējās vājas vietas un jāsadarbojas, piemēram, kritiski svarīgo izejvielu un tādu produktu kā pusvadītāji pieejamības jomā. Transatlantiskajiem partneriem būtu arī nekavējoties jāpievērš uzmanība standartizētai energoapgādes drošības pieejai, kas būtu pilnībā saskaņota ar mērķtiecīgu ilgtspējas programmu, piemēram, Eiropas zaļo kursu. Turklāt tiem būtu jāapsver kopēja rīcība, lai uzlabotu attiecīgo ražošanas jaudu, ieguldījumus un loģistiku. ES un ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padomei būtu jāstrādā, lai panāktu kopēju obligātu pienācīgu rūpību piegādes ķēdēs, pamatojoties uz paraugpraksi, ar mērķi izveidot modeli globālām ilgtspējas prasībām vērtību ķēdēs.

3.7. Zaļās ekonomikas atbalstīšana. ES un ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padomei būtu jākoncentrējas uz sadarbību klimata un zaļo tehnoloģiju, kā arī taisnīgas pārkārtošanās politikas jomā. ES un ASV būtu jāveicina starptautiska sistēma un standarti klimata pārmaiņu mazināšanai, aprites ekonomikai, ilgtspējīgam finansējumam, energotaupības tehnoloģijām, zaļajiem un sociālajiem standartiem publiskajā iepirkumā, ekomarķējumam un ziņošanai par ilgtspējību. Turklāt transatlantiskajiem partneriem būtu jāstrādā pie daudzpusējas sistēmas vides preču tirdzniecības liberalizācijai saskaņā ar pašreizējām iniciatīvām, proti, Vides preču nolīgumu, Strukturētajām tirdzniecības un vides ilgtspējas diskusijām un neformālo dialogu par plastmasas piesārņojumu. ES un ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padomei būtu jākoncentrējas uz efektīviem un koordinētiem oglekļa ievērošanas mehānismiem (OIM), lai izveidotu modeli globālam satvaram un izvairītos no tirdzniecības konfliktiem starp ES un ASV.

3.8. Digitalizācija un jaunas ekonomikas jomas – ES un ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padomei būtu jākoncentrējas uz sadarbību tehnoloģiju standartu, pētniecības un politikas jomā attiecībā uz mākslīgo intelektu, lietu internetu, 6G, akumulatoriem, kā arī kvantu un blokķēžu tehnoloģijām. Regulējumam būtu jāveicina inovācija un standartizācija, taču tajā jāietver būtiski politikas apsvērumi. Jauno tehnoloģiju jomām, piemēram, mākslīgajam intelektam, bieži vien piemīt arī darbavietas dimensija, kas rada nepieciešamību pēc stingrām mākslīgā intelekta un datu stratēģijām, kas pirmām kārtām nodrošina Eiropas tiesisko un pilnvarojošo regulējumu, kura pamatā ir cilvēktiesības, un tādējādi ietver ētikas noteikumus, darba un arod biedrību tiesības. Lai gan piemērot vienādus noteikumus abām pusēm nav iespējams, par

⁽⁶⁾ OV C 374, 16.9.2021., 73. lpp.

⁽⁷⁾ Iespējamie turpmākie risinājumi varētu ietvert skaidrojošu paziņojumu saskaņā ar PTO līguma IX panta 2. punktu, apstiprinot "sabiedrības morāles" izņēmuma interpretāciju (1994. gada Vispārējās vienošanās par tarifiem un tirdzniecību XX pants un Vispārējās vienošanās par pakalpojumu tirdzniecību XIV pants), lai iekļautu SDO darba pamattiesības un izklāstītu SDO iespējamo lomu jebkādos tiesas procesos par šo jautājumu.

⁽⁸⁾ Labs piemērs, uz kuru balstīties, ir ES pasūtītā salīdzinošā analīze par tirdzniecības un ilgtspējīgas attīstības noteikumiem brīvās tirdzniecības nolīgumos, LSE, 2022. gada februāris, jo īpaši attiecībā uz Amerikas Savienoto Valstu, Meksikas un Kanādas nolīguma ātrās reaģēšanas mehānismu <https://www.lse.ac.uk/business/consulting/assets/documents/TSD-Final-Report-Feb-2022.pdf>.

⁽⁹⁾ OV C 105, 4.3.2022., 40. lpp.

mērķi būtu jānosaka sistēmu sadarbība. Turklāt ir jāprecizē kopējas reglamentējošas prasības attiecībā uz klimatneitrālām tehnoloģijām, biotehnoloģijām un veselības aprūpes tehnoloģijām. ES un ASV būtu jāveicina uz vērtībām balstīti starptautisko standartu principi, lai saglabātu pasaules līderpozīcijas šajās jaunajās ekonomikas jomās. ES un ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padomei būtu arī jāstiprina mūsu demokrātisko sabiedrību izturētspēja, lai novērstu mērķtiecīgas maksīgā intelekta vadītas dezinformācijas kampaņas un ar labākas informācijas un komunikāciju tehnoloģiju (IKT) drošības palīdzību cīnītos pret valsts atbalstītiem kiberuzbrukumiem.

3.9. **Dati un privātums.** ES un ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padomei būtu jākoncentrējas uz sadarbību, lai nākotnē digitālo tehnoloģiju un datu koplietošana starp ASV un ES dotu iespēju izveidot atvērtu starptautisku ekosistēmu vismodernāko tehnoloģiju pētniecībai, izstrādei un inovācijai, kas kalpotu klientiem un pilsoņiem visā pasaulē, vienlaikus aizsargājot viņu pamattiesības uz datu privātumu un saglabājot politikas telpu publiskai piekļuvei datiem un to kontrolei, kā arī spēju regulēt digitālos starptautiskos uzņēmumus. Turklāt ES un ASV būtu ātri jāpabeidz jauns regulējums datu pārsūtīšanai un jārisina problēmas, kas noveda pie privātuma vairoga nederīguma, un jāsauglabā kopējas privātuma un drošības vērtības.

3.10. **Eksporta kontrole.** ES un ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padomei būtu jāstrādā pie jaunām un pamattehnoloģijām, kas nodrošina daudzpusējo eksporta kontroles režīmu būtisko lomu, jo tie ir ļoti svarīgi gan ES, gan ASV, lai veicinātu demokrātiju, cilvēktiesības un atvērtu sabiedrību ar tirgus ekonomiku. Piemēram, efektīvām tirdzniecības sankcijām ir vajadzīga efektīva eksporta kontrole pret valstīm, kas ļaunprātīgi izmanto tirdzniecību un tehnoloģijas un apdraud mieru, drošību un cilvēktiesības. ES un ASV būtu jāsadarbības, veidojot alianses ar līdzīgi domājošiem partneriem, lai risinātu problēmas un nodrošinātu vienlīdzīgus konkurences apstākļus.

3.11. **Standartizācija.** ES un ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padomei būtu jākoncentrējas uz sadarbību starp standartizācijas struktūrām, kā arī uz ierobežotas savstarpējās atzišanas principiem. ASV un ES standartizācijas sistēmas ir atšķirīgas. Viens no ES vienotā tirgus pilāriem – princips, kas paredz, ka produktam visur tiek piemēroti vienādi standarti, – nepastāv ASV. Kad Eiropā pieņem jaunu standartu, ar to nesaskaņīgi valstu standarti tiek atcelti, savukārt ASV vienlaikus pastāv dažādi tirgus standarti, tāpēc mazajiem un vidējiem uzņēmumiem ir grūti izprast, kurš standarts vislabāk atbilstu to ražojumiem. Tie bieži vien ir mazi uzņēmumi ar ierobežotiem resursiem, bet augstu specializācijas līmeni kādā tirgus nišā, kas arī ir to konkurētspējas pamatā.

3.12. **Mazie un vidējie uzņēmumi.** Regulatīvajai sadarbībai saskaņā ar ES un ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padomi varētu būt svarīga loma tirdzniecības un ieguldījumu veicināšanā, kā arī jo īpaši mazo uzņēmumu konkurētspējas uzlabošanā. Mazie un vidējie uzņēmumi (MVU) cer uz jaunām iespējām, jo atšķirībā no lieliem uzņēmumiem tiem nav resursu, lai orientētos normatīvajā vidē, kas katrā Atlantijas okeāna krastā ir atšķirīga. Tajā pašā laikā labāka regulatīvo režīmu saderība radītu apjomradītu ietaupījumu iespējas lieliem uzņēmumiem, kuru darījumi notiek starp Eiropu un ASV⁽¹⁰⁾.

3.13. **Pārtika un lauksaimniecība.** EESK uzskata, ka ir svarīgi, lai papildus ES un ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padomes darbam ES un ASV izveidotu jaunu transatlantiskās sadarbības platformu lauksaimniecības jomā, kuras uzdevums būtu risināt globālās problēmas saistībā ar ilgtspēju, klimata pārmaiņām un pārtikas nodrošinājumu. Starptautiskā sadarbība ar mērķi cīnīties pret klimata pārmaiņām un veicināt ilgtspēju ir ļoti svarīga, lai mazinātu skarbo un grūto nākotni, kas mums kā globālai sabiedrībai ir gaidāma. Karš Ukrainā un tā tūlītējā ietekme uz pārtikas apgādi pasaulē ir vēl vairāk saasinājusi šo problēmu. Klimata pārmaiņas – no neparedzamiem ekstrēmiem laikapstākļiem līdz lielam sausumam, plūdiem, meža ugunsgrēkiem un citiem katastrofāliem notikumiem, kas apdraud mūsu pilsētas un kopienas, jau dziļi un spēcīgi ietekmē lauksaimnieku iztikas līdzekļus. ES un ASV šī problēma ir jārisina.

3.14. **Patērētāji.** ES un ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padomes darba ietvaros ir svarīgi ieviest aizsardzības pasākumus, lai regulatīvās sadarbības process netiktu izmantots sociālo, darba, patērētāju un vides standartu vājināšanai. Tajā drīzāk būtu jācenšas tos saskaņot un uzlabot. Ja šie nosacījumi tiks ievēroti, ieguvumi būtu ne tikai ekonomiski, bet arī varētu palīdzēt regulatīvajām iestādēm sasniegt savus sabiedriskās politikas mērķus. Papildus tam transatlantisko sadarbību ir iespējams pilnveidot, daloties ar analīzes datiem, kopīgi izmantojot agrīnās brīdināšanas sistēmas trešo valstu bīstamo

⁽¹⁰⁾ OV C 487, 28.12.2016., 30. lpp.

produktu un pakalpojumu jomā un īstenojot dialogu par tiesību aktu izpildes uzlabošanu. Atsakoties no obligātās konverģences, kas bija oficiāls TTIP mērķis, ES un ASV ir pareizi jāizstrādā šī jaunā brīvprātīgās sadarbības programma, lai palīdzētu iedzīvotājiem stāties pretī jauniem izaicinājumiem šajā sarežģītajā laikā.

4. Problēmu risināšana un vajadzīgie aizsardzības pasākumi

4.1. ES un ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padome ir labākā iespēja parādīt, ka ES un ASV var veikt konkrētus pasākumus, lai tiektos uz reālu sadarbību tirdzniecības un tehnoloģiju jomā, un parādīt, ka to attiecību pamatā ir patiesa partnerība. Tomēr ir daži būtiski svarīgi jautājumi, kas ES un ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padomei ir jārisina, lai gūtu panākumus:

- stingra stratēģiska apņēmība, gan ES, gan ASV uzņemoties vadību,
- skaidrs kopīgs redzējums par TTC mērķiem un procesiem,
- nepieciešamība ar sadarbības palīdzību radīt pievienoto vērtību un sasniegt pozitīvus un konkrētus rezultātus,
- nepieciešamība uzsākt dažus pasākumus, lai izstrādātu kopīgas pieejas kopīgiem standartiem,
- nepieciešamība izveidot skaidru procesu detalizētu tehnisku jautājumu risināšanai,
- efektīvu politisku lēmumu pieņemšanas mehānismu izveide gan ES, gan ASV,
- aktīvu un strukturētu ieinteresēto personu iesaistīšanas procesu izmantošana ar uzņēmumiem, arodbiedrībām un citām pilsoniskās sabiedrības ieinteresētajām personām,
- jāveido veiksmīga koordinācija, jāpanāk konsekvence un visam darba procesam jāizmanto visaptveroša pieeja; jāizdara secinājumi no TTIP sarunām un iepriekšējām divpusējām darbībām procesu, pārredzamības un sabiedrības informēšanas ziņā,
- atbildība pilsoniskās sabiedrības priekšā abpus Atlantijas okeānam tā, lai process norisinātos, balstoties uz informāciju.

4.2. EESK vienmēr ir bijusi svarīga Eiropas Savienības sabiedrības interešu augstā līmeņa aizsardzība transatlantiskajā regulatīvajā sadarbībā. Tā atkārtoti apstiprina, ka esošo augsto standartu aizsardzība ir būtiska prasība. Papildus mērķim uzlabot tirdzniecības iespējas regulatīvajai sadarbībai būtu arī jāuzlabo drošība, veselība un iedzīvotāju ekonomiskā un sociālā labklājība abos Atlantijas okeāna krastos. EESK vēlas papildu apliecinājumu, ka, piemēram, ES tiesību akti pārtikas jomā netiks mainīti un ka ES saglabās līdzšinējos ierobežojumus attiecībā uz hormoniem, augšanas veicinātājiem un ģenētiski modificētiem organismiem ⁽¹⁾.

4.3. EESK mudina ES Komisiju ES un ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padomes ietvaros pievērsties darba demokrātijas līdzsvara trūkumam un tā ietekmei uz vienlīdzīgiem konkurences apstākļiem tirdzniecībā. EESK atkārtoti norāda, ka ASV ir ratificējusi tikai divas no astoņām SDO darba pamatkonvencijām, starp kurām jo īpaši trūkst svarīgu pamatkonvenciju – Nr. 87 par biedrošanās brīvību un Nr. 98 par tiesībām uz kolektīvām sarunām ⁽²⁾.

5. Jēgpilna ieinteresēto personu iesaistīšana un secinājumi pēc TTIP procesa

5.1. EESK uzsver, ka ES un ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padomes procesam jābūt pārredzamam, ir jābūt atgriezeniskai saitei un ir jāpilda jāiesaista sabiedrības interešu grupas. Tam būtu jāiet roku rokā ar uzlabotu un aktīvu komunikācijas politiku par ES un ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padomes raksturu. Vissvarīgākais ir tas, ka sadarbības programmai arī turpmāk ir jābūt informēšanas un labas prakses apmaiņas platformai, nevis automatiskam instrumentam, lai savstarpēji ietekmētu likumdošanas un lēmumu pieņemšanas procesus vai atturētu no aizsardzības uzlabošanas.

⁽¹⁾ OV C 487, 28.12.2016., 30. lpp.

⁽²⁾ Citas neratificētās darba pamatkonvencijas: Nr. 29 par piespiedu darbu, Nr. 100 par vienlīdzīgu atlīdzību, Nr. 111 par diskrimināciju (nodarbinātībā un profesijā) un Nr. 138 par minimālo vecumu.

5.2. Ieinteresētajām personām jāspēj sniegt ieguldījumu visās desmit darba grupās, lai novērstu izolētu pieeju. Lai gan darba grupa globālās tirdzniecības problēmu risināšanai ir vistransversālākā un tā ir galvenais forums diskusijām par darba jautājumiem, ar to saistītās problēmas rodas vairāku citu darba grupu kompetencē, jo īpaši saistībā ar piegādes ķēdes jautājumiem, mākslīgo intelektu un citām jaunām tehnoloģijām, kā arī datu aizsardzību.

5.3. EESK uzskata, ka patērētāju aizsardzība un labklājība ir šīs sadarbības galvenie mērķi. Dažādiem ES un ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padomes dialogiem jābūt pārredzamiem ieinteresētajām personām. Attiecīgajiem regulatoriem un nozares speciālistiem ir jābūt vadošā lomā, lai attīstītu regulatīvo sadarbību.

5.4. Papildus mērķtiecīgām pilsoniskās sabiedrības dialoga sanāksmēm pirms un pēc katras ES un ASV Tirdzniecības un tehnoloģiju padomes sanāksmes būtu jāplāno ieinteresēto personu sagatavošanās sanāksmes un pārrunas. Tirdzniecības ģenerāldirektorāta izveidotā bijusī TTIP padomdevēju grupa ir labs piemērs konsultācijām ar ieinteresētajām personām, kurās būtu bijis jāiesaista EESK. Tā kalpoja arī par forumu, kurā līdzdalīgās organizācijas varēja labāk izprast tirdzniecības problēmas un iespējas, ņemot vērā citu pārstāvētās dažādās intereses. Tā palīdzēja veidot tiltus starp dažādām organizācijām.

5.5. Šajā saistībā EESK vēlreiz pauž nožēlu par to, ka tirdzniecības nolīgumu ekspertu grupa nav atjaunota. Tas bija ļoti pozitīvs solis Komisijas stratēģijā, lai uzlabotu sadarbību ar pilsonisko sabiedrību tirdzniecības politikas jomā un palielinātu pārredzamību. Tas bija arī TTIP padomdevēju grupas loģiskais turpinājums.

5.6. EESK iepriekš ir paudusi atbalstu transatlantiskajiem dialogiem uzņēmumiem un patērētājiem un aicinājusi atzīt līdzvērtīgu transatlantisko dialogu darba jautājumos.

Briselē, 2022. gada 14. jūlijā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētāja*
Christa SCHWENG
